

מראי מקומות - חולין ס"ב

ופרס ועזני' יש להם רק סימן טהרה א'. ולכן פי' תוס' דהוא דלא דריס היינו דאותו סימן א' היינו דאין דורס, דתו ליכא לספוקי אלא או בפרס או בעזני', ולא שכיחי בישוב. וע' בר"ן (כא. בדפיו) דכ' דמבואר דעורב דורס, וא"כ היכא דדורס, אין לחוש שמא עורב הוא, דהא מיירי דאינו דריס. ולגבי קו' השני', ע' במהרש"א, דהבין בפרש"י דמה דאמרי' והוא דלא דריס, אין הביאור דאנו יודעין דלא דריס, אלא דמחזקינן ל' באינו דריס, דאמרי' דמסתמא אינו דריס, כיון דיש לו רק סימן א' טהור, ופרס ועזני' לא שכיחי בישוב. אבל אם היו פרס ועזני' שכיחי בישוב, אז היינו אומרים דאה"נ, שפיר יש לחוש שמא דריס, דאולי הוי פרס ועזני', לפי שהם שכיחי בישוב (אבל בתוס' מדוייק דס"ל דמה דאמרי' והוא דלא דריס, היינו דהי' ודאי לא דריס, לא רק דלא ראינו דדריס).

(ג) **עוף המסרט כשר לטהרת מצורע - כ'** רש"י דהצד לומר דאינו כשרה לטהרת מצורע הוא משום דכתי' "טהורות", ולכן עוף טמא פסולה. וע' בבית הלוי (ג' כ"ו, ד') שהביא כן מהגמ' לקמן (ק"מ) והעיר דהא לכאור' אי"צ למיעוט זה, שהרי עוף טמא לא שייך בי' שחיטה, וכתי' "ושחט" לענין טהרת מצורע, ע"ש מש"כ בזה. וע' בקהלות יעקב (כ"ה, ה') שכ' שגם רעק"א נקט דאין שייך שם שחיטה על בהמה או עוף טמא, וכ' הקה"י דלכאור' יש לדון בזה, ואף דע"י שחיטה אין הטמא נטהר מדין נבלה, אולם י"ל דזהו משום גזה"כ ככדרש בתורת כהנים, אבל בעצם י"ל דכל שחיטה שנעשה ע"י

(א) **הי' בקי בהן ובשמותיהן, עוף הבא בסימן א' טהור - פרש"י, הי' בקי בפרס ועזני', ויודע מי קרוי פרס ועזני'. אולם ע' בתוס' דכ' דמה דאמרי' דבסימן א' טמא, הוה מצי למימר טהור והוא שיכיר פרס ועזני', וא"כ מבואר דהבין תוס' דמה דאמרי' הי' בקי בהן ובשמותיהן, היינו בכל עופות טמאין, ולא מיירי דוקא בפרס ועזני'. וע' בתפארת יעקב דתמה דאפי' אם תוס' לא הבין כרש"י, אלא הבין כמש"כ דהי' בקי בהן היינו שהי' בקי בכולן, אבל עכ"פ כבר זכר דבסימן א' טהור מכח שמכיר פרס ועזני' ג"כ, וא"כ מה שייך לומר הוה מצי למימר, וכו', והניח בקו'. וע' ברשב"א ועוד ראשונים שמביאים גירסת ר' משה ב"ר יוסף שהי' לו גירסא אחרת בכל הסוגיא, והוא פי' דבאמת כל העופות טמאים לא היו להם אלא חד מסימני טהרה, ולפי זה א"ש מה דנקט הגמ' כאן הי' בקי בהן ובשמותיהן, עוף הבא בסימן א' טהור, ולא נקט פרס ועזני' (דק' לרש"י, דהו"ל להגמ' לומר פרס ועזני' בפירושו), לפי שבאמת צריך להיות בקי בכל העופות טמאין ושמותיהן, לפי שכולם יש להם רק סימן א' של טהרה, ומ"מ הם טמאים.**

(ב) **הלכתא הבא בסימן א' טהור, והוא דלא דריס - פרש"י, כי משכחינן בי' סימן א', מחזקינן ל' בטהור כל כמה דלא חזינן ל' דדריס. והק' תוס', אמאי טהור, שמא עורב הוא, שיש לו ב' סימני טהרה. ועוד, משמע דאי הוה פרס ועזני' שכיחי בישוב, הוה מספקא בהו, ולמה, הרי מחזקינן בהו דאינו דורס, וא"כ נמצא שיש להם ב' סימני טהרה,**

דהרמב"ם הבין בסוגיין דהחיוב הוא בין בשביל עוף טמא ובין בשביל שרץ טמא, וא"כ שפיר שייך לסוגיין, דמיירי גם בעוף טמא.

(ז) **תרנגולתא דאגמא שריא, תרנגולא דאגמא אסירא- כ' תוס' דאין לפרש דהנקבה מותרת והזכר אסור, דכל היוצא מן הטהור טהור, אלא שני מינים הם הקרואים כך, ובין בזה ובין בזה הזכר והנקבה שוין. וע' בקובץ שמועות (אות כ"ז) שהביא מש"כ תוס' בנדה (נ:)** דהזכר אסור לפי שאין סימני טהרה, ולא שרי מדין יוצא מן הטהור טהור, שהרי האם לא ילדה האפרוח אלא ביצים הטילה, והאפרוח מעלמא קא גדיל, ונאסר ממילא ע"י סימני טומאה. ובביאור מחלוקתם, כ' הקו"ש ע"פ החקירה שהבאנו לעיל (נ"ט), האם הסימנים עצמם גורמי טומאה וטהרה, או שאינם אלא סימנים על המין. וי"ל דתוס' בנדה ס"ל דהסימנים עצמן הן הגורמים טומאה וטהרה, ולכן תרנגולא דאגמא לא שרי מטעם יוצא מן הטהור, מפני שנולד מן הביצה, ואף שהוא מין א' עם האם, מ"מ הא אין הדין תלוי בהמין אלא בהסימנים. אבל תוס' כאן ס"ל דהכל תלוי בהמין, לפי שהסימנים הם רק סימנים, ואם הסימנים מוכיחין דהאם טהורה, ע"כ גם בנה טהור ג"כ [אולם לכאורה אי"ז משום דיוצא מן הטהור טהור, דזהו אפי' אם מין אחר הוא, דדין יוצא הוא, ולפי הקו"ש אפי' בלא"ה יהי' טהור, משום דמין א' הוא. ולכאורה יותר משמע דביסוד תוס' כאן מודה לתוס' שם, דסימנים גורמים הדין, אלא דס"ל דשייך כאן הדין יוצא מן הטהור טהור, וא"כ אף דאין לו הסימנים, מ"מ טהור משום דין יוצא מן הטהור, ותוס' שם ס"ל דלא שייך כאן דין יוצא מן הטהור, וצ"ע בכל זה].

סכין שם שחוטת עליה, ולכן צריכין קרא לומר דבשחיטה כזו אי"צ כיסוי הדם, וגם שפיר צריך קרא לומר דאינם שייכים לדין טהרת מצורע.

(ד) **תורין של רחבה- פרש"י, כך שמן. כ' הרש"ש דכוונת רש"י בזה הוא שלא תימא דהעולם קורין אותן תורין סתמא, רק דרחבה קורא להו כן לסמנן על שם מקומן, דא"כ מה קמ"ל רחבה דתורין של רחבן כשרין משום תורין ופסולין משום בני יונה, אלא ע"כ משום דשמן של רחבן.**

(ה) **אזוב ולא אזוב יון- פרש"י, וכל אלו מין אזוב הן אלא שיש להן שם לויי. וכ' דהאי מקשה ס"ל דשם לויי הוא ולא על שם מקומן. והעיר הרש"ש, הא אפי' אם הי' סבור דעל שם מקומן הוא, מ"מ שפיר מקשה, דהא אזוב יון ורומי ג"כ נקראין על שם מקומן ומ"מ פסולין משום שם לויי, ורבא תי' דבאתרייהו סתמא קרי להו.**

(ו) **הני כרזי דבי חילפי, וכו'- פרש"י, חגבים. וכ' תוס' דלא משמע כן, דכולה שמעתין בעופות איירי, ועוד, אי בחגבים טמאים מיירי, פשיטא דלקי עלייהו משום שרץ העוף. ולכן ביאר תוס' דבעופות קטנים מאד מיירי, ושורצין על הארץ, וקמ"ל דמטעם שרץ העוף אסירי, דלא מיקרו עוף. וע' בהערות להגרי"ש דהביא מה שנח' הרמב"ם והרמב"ן בזה, דהרמב"ם ס"ל דיש שרץ העוף שהוא ג"כ מין עוף טמא, ולוקה משום שניהם, והרמב"ן חולק עליו וס"ל דאם שרץ הוא אינו עוף, וגם הא יש רק כ"ד עופות טמאים. וע"ש שביאר דרש"י בסוגיין ס"ל כהרמב"ן. וע' בשחיטת חולין דביאר**